

Тема. Сучасний урок

Мета: розглянути окремі аспекти організації сучасного уроку; створювати умови для фахового зростання вчителів, поповнення їхніх методичних скарбничок сучасними методами і прийомами навчання; розвивати у вчителів уміння професійно оцінювати педагогічні ситуації, навички аналізу ефективності педагогічної діяльності.

Рекомендації щодо проведення ділової гри

Заздалегідь готується роздатковий матеріал для груп (картки з питаннями, ролями або педагогічними ситуаціями з проблеми, довідковий матеріал).

Столи необхідно розставити так, щоб виділилося 3 групи - учасників ділової гри. Педагоги за бажанням сідають за столи, і тим самим відразу визначаються команд учасників.

Команди розподіляються за ролями: «учителі», «учні» (взаємодіють протягом гри відповідно до поставлених завдань); «аналітики» - спостерігають, аналізують, узагальнюють, надають рекомендації, підводять підсумки кожного туру.

План проведення гри

1. Ознайомлення учасників гри з метою, завданнями та умовами гри.
2. Інструктаж щодо правил проведення гри.
3. Утворення учасниками гри робочих груп.
4. Робота в групах.
5. Аналіз, оцінка та висновки результатів гри.

Хід гри

Тур I

«Його величність Урок»

Мета: поглиблення знань учасників гри про психолого-педагогічні прийоми сприяють створенню ситуації успіху, емоційному налаштуванню на урок.

Обладнання: додаток 1

Хід проведення туру

Міні-лекція ведучого гри

Урок - це життя дитини, наповнене чуттєвим досвідом спільного переживання радості відкриття. Це пробудження думки. Є. М. Ільїн вважає урок «допомогою»

- «комусь «швидкою», комусь «невідкладною». Урок допомагає дітям розібратися в чомусь незрозумілому, прийняти правильне рішення в складній ситуації. Але усе це можливо за однієї умови: провідником з країни Знань в країну Життя має бути справжній учитель.

Школа починається з уроку. Від нього залежить усе: культура, доброзичливість у взаєминах між учнями, вчителями і батьками. Час вносить корективи в структуру й типологію уроку, в методи й засоби навчання, однак авторитет самого заняття настільки високий і міцний, що не дотягає сумнівам навіть найсміливіших критиків. Саме тому ми звертаємося нині до уроку як основної форми навчання зі спробою розглянути всю його багатогранність і багатоаспектність як єдину процесуальну систему.

Завдання для групової роботи

Групам «Учителі» та «Учні»:

Змоделювати та провести фрагмент уроку з групою «Учні», використовуючи педагогічну технологію «ситуація успіху».

Запропонувати 2-3 варіанти початку уроку, які б підтверджували тезу: «Емоційне налаштування на урок - запорука успішної діяльності учнів».

Групі «Аналітики»: провести епостереження за роботою обох груп, проаналізувати їхню діяльність, виробити практичні рекомендації, підбити підсумок туру.

Тур II «Оцінка»

Мета: розвиток умінь педагогів щодо об'єктивної коректної мотивації оцінки навчальних досягнень учнів.

Обладнання: додаток 2.

Хід проведення туру

Міні-лекція ведучого гри

Серед проблем, що мають суттєвий вплив на підвищення ефективності і якості навчання, особливе місце займають перевірка й оцінка навчальної діяльності учнів.

Перевірка і оцінка знань, умінь і навичок виконують навчальні, контролюючі і виховні функції. Від того, як здійснюється перевірка і оцінка знань, умінь і навичок, багато в чому залежить поведінка учнів, їх ставлення до навчання, домашньої, урочної і позакласної роботи, формування інтересу до предмета, а також таких важливих якостей школяра, як самостійність, ініціатива, працелюбство тощо. Інколи учитель вважає, що він достатньо повно знає здібності кожного учня і тому може виставити оцінку кожному, навіть не перевіряючи його знання і вміння. Досвідчений педагог, справді, добре знає своїх учнів, але разом з тим він знає і те, що систематичний облік успішності - це складова частина методики навчання, оскільки він показує учням сильні і слабкі сторони їх діяльності, формує в дитячій свідомості загальні критерії оцінки виконання різних завдань, допомагає формуванню взаємооцінки, підкреслює зростання і просування у навчальній діяльності кожного учня індивідуально. За результатами перевірки засвоєння навчального матеріалу

учитель може визначити, наскільки правильно, успішно реалізує він свої плани і у разі необхідності внести відповідні корективи. Оцінки, які учитель ставить учням, повинні об'єктивно відбивати їхню навчальну діяльність.

На жаль, трапляються випадки, коли учитель використовує низьку оцінку як покарання, а високу - як заохочення. Від об'єктивної педагогічної оцінки залежить часто поведінка учня в колективі: завищення або заниження власних можливостей, невпевненість у собі або, навпаки, надмірна самовпевненість формують певне ставлення до власної навчальної діяльності.

Оціночна діяльність учителя повинна бути всебічна і систематична. Вона набуває рис систематичності, якщо він здатний постійно, гнучко і адекватно реагувати на зміни в знаннях, уміннях, навичках і фізичній підготовленості учнів, методично грамотно організувати цілеспрямоване вивчення теоретичного і практичного матеріалу.

Завдання для групової роботи

Групі «Учителі»: ознайомитися із «стенограмами» аргументацій оцінок учнів учителями; висловити думку щодо кожної оцінки з позиції учителя.

Групі «Учні»: ознайомитися із «стенограмами» аргументацій оцінок; висловити думку щодо кожної оцінки з позиції учня.

Групі «Аналітики»: проаналізувати аргументації оцінок; запропонувати власну аргументацію.

Тур III

«Взаємодія з класом»

Мета: розвиток ефективних способів взаємодії у відносинах «учитель - учень».

Обладнання: додаток 3

Хід проведення туру

Вступне слово ведучого гри. Ми часто говоримо про те, як важко налагодити в класі належну дисципліну. Один учень неспокійно поводить весь урок, інший, навпаки, пасивний і надмірно загальмований, третій не упевнений в собі і боїться відповідати, хоча все розуміє, багато навчального матеріалу знає. Завдання учителя застосувати ефективні прийоми для забезпечення засвоєння навчального матеріалу.

Завдання для групової роботи

Із групи «Учителі» вибирається учасник, який грає роль учителя.

Кожен член групи «Учні» отримує картку, на якій позначена характеристика його ролі: що він повинен робити на ігровому імпровізованому уроці, як відповідати, як виконувати завдання. Зміст

карток учасники прочитують мовчки, про себе.

«Аналітики» спостерігають, аналізують ситуацію, виробляють рекомендації.

Розігрується сценка «Урок». Кожен «учень» грає свою роль.

Тур IV «Підсумки»

Мета: аналіз роботи учасників гри, підбиття підсумків.

Обладнання: капелюхи та аркуші паперу зеленого, червоного, чорного кольорів.

Кожна з груп вибирає представника, який витягує жереб - аркуш паперу кольору певного капелюха. Після того, як капелюхи розподілені, кожна група отримує завдання підготувати відгук про гру з певної позиції.

«Зелений капелюх». Охарактеризувати ділову гру з позицій розуму. Які знання й уміння були набуті в ході гри, що було найбільш корисним, а що не дуже. Де і як можна використати отримані знання і навички.

«Червоний капелюх». Описати семінар з позицій емоцій і почуттів. Що викликало позитивні переживання, а що - негативні. Які моменти були найяскравішими в емоційному плані.

«Чорний капелюх». Зазначити, що не сподобалось, що було не цікавим і що можна було б зробити по-іншому.

Додатки до ділової гри

Додаток 1

Прийоми створення ситуації успіху (для груп «Учителі», «Аналітики»)

Ефект Розенталя, або «Ефект навіювання»: «Ти це можеш», «Тобі це вдається» тощо. Якщо педагог буде переконувати учнів у реальності успіху, то успіх прийде. Англійський учений Стоуенс довів, що учні, яких заохочували, досягли значно більших успіхів, ніж ті, кого ніяк не заохочували.

Приєм «Анонсування» - репетиція майбутньої дії, яка створює психологічний настрій на успіх перед класом. Це можуть бути додаткові індивідуальні заняття з окремими учнями. Добре заздалегідь оголосити приклади запитань самостійної роботи чи назвати прізвиська учнів, яких не передбачається опитувати на наступному уроці (або навпаки), можна провести пробну контрольну роботу тощо.

**Психолого-педагогічні прийоми,
які сприяють створенню ситуації успіху
на організаційному етапі навчальної діяльності**

Прийом «Даю шанс» - це заздалегідь підготовлена педагогом ситуація, в якій учень отримує можливість зненацька для себе розкрити свої можливості.

Прийом «Рушай за нами». Алгоритм цього прийому такий:

- діагностика інтелектуального фону колективу;
- вибір інтелектуального спонсора;
- фіксація результату та його оцінка.

Наприкінці цей прийом реалізується за допомогою окремих учнів, які «ведуть» за собою невстигаючих.

Прийом «Емоційний сплеск» корисний дітям, які емоційно реагують на похвалу і критику. Завдання вчителя - у кожного учня вивільнити енергію, ініційовану теплим словом підтримки вчителя.

Прийом «Навіювання» побудований на точному розрахунку, в якому головне - вибір гносеоносія, тобто джерела інтелектуального збудження.

Алгоритм прийому такий:

- реалізована або несподівана радість учня;
- підтримка педагога;
- «збудження» окремих членів колективу (наприклад, створення ситуації змагальності);
- підтримка вчителем «збуджених»;
- поява нових стимулів для саморозвитку кожного.

Прийом «Еврика». Створюються умови, за яких дитина, виконуючи навчальне завдання, несподівано відкриває в собі невідомі досі здібності. Завдання вчителя - помітити це глибоко особисте відкриття, всіляко підтримати дитину, поставити нову мету і надихнути на її досягнення. Допомога вчителя у створенні ситуації відкриття має бути ненав'язливою, прихованою.

Прийом «Навмисна помилка». Можна застосувати з урахуванням віку і знань учнів на відомому матеріалі, що використовується як опорні знання.

Додаток 2

Цитатник для рецензування (для кожної групи)

«Ти вивчив матеріал непогано, але протягом уроку поведився нечемно, тому отримуєш 9 балів замість 10 зароблених».

«Усі учні, які готували на сьогодні повідомлення, отримують найвищі бали».

«Усна відповідь Михайла була правильною, повною, послідовно і стисло викладеною, а до того ж - вдало проілюстрованою прикладами. Вітаю з 11 балами!»

«Іванов - 9 балів. Гарна, як завжди, робота, але ти припустився однієї орфографічної помилки і кількох самовиправлень. Розумію, це випадково, але все ж таки помилка. Сподіваюся, що це востаннє, хоча не помиляється

лише той, хто нічого не робить».

«Олександр, цього разу у тебе лише 6 помилок. Це вдвічі менше, ніж минулого разу, з чим я тебе і вітаю. Додай ще небагато зусиль - і подолаєш бар'єр низького рівня. Я в тебе вірю. А поки що - 3 бали»

«Сідай, 3 бали, як завжди».

«Матеріали повідомлення знайдені самостійно, творчо опрацьовані і креативно представлені. Байдужих не було, що означає - 12 балів!»

«Петренко, за роботу на уроці - 5 балів, Іванов - 7, Сидоров - 10» .

«Євгеніє, з радістю поставила тобі за роботу 8 балів. Якщо і надалі зберігатимеш подібну активність на уроці і небайдужість до всього, що відбувається, дуже швидко прогресуватимеш. Саме цього від тебе і очікую».

«Оленко, тобі 10 балів. Молодчина!»

«Тобі, друже, 4 бали і не питай чому. Це і так всім зрозуміло».

«А ти мене, Миколо, вже дістав. Давай щоденник, передам батькам привіт, щоб знали, чим займається їхній синок, поки вони йому гроші заробляють. Одиниця!» «Усі, хто сьогодні працював біля дошки, отримують по 9 балів. Якби не були німими, мали б більше».

«За влучність, дотепність, лаконізм і обізнаність з предметом дискусії ти, Сергію, заслуговуєш на найвищий бал - 11!»

«Постав оцінку собі сам. Оціни сам себе, а я поставлю все, що захочеш».

«Відповідь не повна, хоч і проілюстрована частково прикладами, досить логічно викладена. 5 балів з тебе вистачить».

«Все сказав, приклади навів, видно, що розумієш, але ж мова твоя - жахлива. Така засмічена і невиразна, що більше 5 балів за таке базікання я не можу поставити». «Краще, ніж минулого разу. Сідай. 10 балів - твої».

«Сьогодні ти вивчила на 10 балів. Не чекала від тебе, не чекала. Мабуть, батьки щось пообіцяли за оцінку. Га?»

Додаток 3

Ролі (для групи «Учні»)

«Учень-відмінник». Добре знає навчальний матеріал, організований.

«Учень-задирака». Постійно відволікає від уроку свою сусідку.

«Гіперактивний учень». Не може і хвилини посидіти спокійно. Розуміння навчального матеріалу відсутнє.

«Пасивний, загальмований школяр». Увесь час дивиться у вікно і мріє про щось.

«Неупевнений учень». Учень, не упевнений в своїх силах, боїться відповідати, ніколи не піднімає руку, хоча зазвичай готовий до відповіді.